

23. Волкова Н. І., Рудик М. В. Місце та роль грошово-кредитної політики у загально-економічній політиці України. Праці II Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми розвитку фінансів в умовах цифровізації економіки України». Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2024. 159, 98-100. <https://japfd.donnu.edu.ua/article/view/15916>

24. Ліщенко В. А. Теоретичні основи грошово-кредитного регулювання економічного зростання. *Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування*. 2020. Вип. 5, 108-116. DOI 10.33244/2617-5932.5.2020.108-116

Робота виконана під науковим керівництвом канд. екон. наук, доцента
ДЬЯЧЕНКО О. В.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ПРАВ ДІТЕЙ-СИРИТ ТА ДІТЕЙ, ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ

**ШЕВЧЕНКО К., 2 курс ІВК ДТЕУ,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
освітня програма «Публічне управління та адміністрування»**

У статті розглянуто сутність понять «соціальна політика», «соціальний захист», «державна політика у сфері соціального захисту прав дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування». Визначено мету, об'єкт та предмет дослідження реалізації державної політики у сфері у сфері соціального захисту прав дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Наведено основні нормативно-правові акти у сфері регулювання реалізації державної політики у сфері у сфері соціального захисту прав дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, України. Проведено аналіз основних етапів та напрямів реалізації державної політики у сфері соціального захисту прав дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Визначено основні здобутки у сфері соціального захисту дітей.

The article examines the essence of concepts «social policy», «social protection», «state policy in the scope of social protection of orphans and children deprived of parental care rights». The purpose, object and subject of research of the implementation of state policy in the scope of social protection of orphans and children deprived of parental care rights are determined. The main legislative acts regulating the implementation of state policy in the scope of social protection of orphans and children deprived of parental care rights of Ukraine are presented. An analysis of the main stages and directions of the implementation of state policy in the scope of social protection of orphans and children deprived of parental care rights is carried out. The main achievements in the scope of social protection of children have been identified.

Актуальність теми. Турбота про дітей історично є сталою моральною нормою будь-якого цивілізованого суспільства та однією з основних цінностей багатьох релігійних учень. На сьогодні ці норми та цінності закріплені законодавством країн світу, міжнародним законодавством та законодавством України, адже благополуччя дітей, наступних поколінь визначає майбутнє держави, її життєздатність. Отже захист прав та інтересів дітей є пріоритетним напрямом кожної країни. В залежності від того, як в країні вирішено питання соціального захисту дітей, можна зробити висновок про рівень цивілізованості конкретного суспільства та держави.

Конвенція ООН про права дитини встановлює громадянські, політико-економічні, соціо-культурні права дитини, незалежно від її походження та віросповідання. Основними правами дітей визначені право дитини на життя, виховання і розвиток, а також право виховуватись своїми батьками або мати стосунки з ними. Феномен сирітства та дитячої бездоглядності порушують ці фундаментальні права. Сім'я має ключове значення у становленні соціального досвіду дитини та її інтеграції в суспільство. Тому діти повинні мати право на спеціальний захист з боку держави [20].

Українці науковці мають успішні здобутки у дослідженні питання соціального захисту та, зокрема, захисту прав дітей, запроваджено альтернативні форми сімейного виховання дітей: прийомні сім'ї, дитячий будинок сімейного типу, патронат. Однак кількість дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, залишається достатньо великою, що вимагає від держави застосування альтернативних дій та впровадження інноваційних заходів у сфері соціального захисту. Розпочата росією війна з нашою країною стала ще одним викликом для України та зумовила розробку низки нормативно-правових актів та змін до них, спрямованих на захист прав дітей, які постраждали внаслідок війни, порядку евакуації дітей та особливостей провадження діяльності органами опіки та піклування під час військового стану. Оцінка ефективності державної політики в сфері захисту прав дітей в умовах воєнного стану, дає змогу вирішити проблемні питання під час її впровадження органами державної влади та вдосконалити систему захисту прав та інтересів дітей.

Метою статті є теоретичне обґрунтування й розробка пропозицій щодо напрямів удосконалення реалізації державної політики у сфері соціального захисту прав дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, які виникають в процесі реалізації державної політики у сфері соціального захисту прав дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та прикладні основи реалізації державної політики у сфері соціального захисту прав дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

На сьогодні немає єдиного загальноприйнятого визначення державної соціальної політики, і різні автори пропонують різні підходи до розуміння її сутності. Науковець В. Медяник пропонує розглядати соціальну політику як систему узгоджених і цілеспрямованих дій різних органів державної влади, неурядових організацій та окремих осіб, що регулюються відповідним законодавством, втілюється через різноманітні соціальні проекти та програми і направлені на забезпечення сталого соціального розвитку населення. Їхня мета – підвищення рівня життя населення, створення рівних можливостей для кожної людини [1].

Згідно з поглядами інших дослідників, необхідно розрізняти вузьке та широке трактування сутності соціальної політики. Соціальна політика у вузькому розумінні – це сукупність заходів, які спрямовані на забезпечення благополуччя громадян та вирішення ключових питань, таких як охорона здоров'я, соціальне забезпечення, освіта, забезпечення житлом, повернення неблагополучних сімей до нормального рівня життя, соціальна підтримка. Соціальна політика в широкому сенсі – регулювання соціальної сфери життя суспільства для забезпечення його ефективного функціонування. Метою такого регулювання є задоволення соціальних потреб громадян на належному рівні, що забезпечується фінансуванням з боку держави та впроваджується за допомогою державних програм та різноманітних проектів [2]. Як видно з наведених визначень, соціальна політика в уявленні вчених є частиною державної політики та являє собою систему заходів, спрямованих на забезпечення добробуту населення.

Поняття соціального захисту є досить широким і стосується всіх верств населення в тій чи іншій мірі. На думку І. Белової, Н. Семенишеної, соціальний захист слід розглядати як багаторівневу систему відносин різних сфер суспільства, спрямовану на управління соціальними ризиками суспільства з метою усунення їхніх негативних наслідків і забезпечення добробуту населення [3].

Більш детально тлумачить соціальний захист М. Чорна та розглядає його як систему заходів, яка надає можливість громадянам отримати належні умови для підвищення рівня власного добробуту за рахунок працевлаштування, а непрацевдатним та соціально незахищеним групам населення – отримати державне матеріальне забезпечення [4]. З точки зору міжнародного досвіду важливим є підхід до трактування терміну «соціальний захист» міжнародними організаціями. За визначенням Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ), соціальний захист представляє собою систему державних соціальних гарантій, які спрямовані на забезпечення належних умов життя суспільства в цілому та окремої особистості незалежно від їхньої приналежності до конкретних соціальних груп чи категорій населення [5]. Це визначення найбільш точно відображає сутність соціального захисту щодо дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування. Соціальний захист дітей зазначеної категорії полягає у своєчасному виявленні та їх влаштуванні в сімейні форми виховання або спеціальні дитячі установи, наданні матеріальної допомоги, контролі за умовами їх утримання, виховання і проживання, а також у захисті їхніх майнових та житлових прав. В цьому контексті важливим є виокремлення ключового принципу реалізації державної політики в сфері захисту прав дітей – «забезпечення найкращих інтересів дитини», під яким розуміються сукупність дій, які направлені на забезпечення індивідуальних потреб кожної дитини з урахуванням її думки, якщо вік дитини дозволяє дитині її висловити [6].

Впровадження принципу забезпечення найкращих інтересів дитини має стимулювати органи влади передбачати наслідки прийнятих рішень та перевіряти їх на відповідність найкращим інтересам дитини [5]. Враховуючи викладене, державну політику у сфері соціального захисту прав дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, слід розуміти як комплекс заходів, спрямованих на захист прав дітей з метою забезпечення їх найкращих інтересів.

Питання захисту прав та інтересів дітей та формування відповідної державної політики постійно привертають увагу українських науковців. Правові аспекти юридичного статусу дітей в Україні, а також особливості державної політики щодо захисту прав дітей досліджували Л. Волинець [20], Ю. Павленко [21], Є. Пліско, В. Тіщенко [19], В. Брич, С. Миколюк [15], Л. Красицька [22], В. Стешенко [18] досліджували зазначені питання у розрізі міжнародного права.

Україна пододала складний шлях розробки та впровадження державної соціальної політики у сфері захисту прав дітей за часи своєї незалежності. Найважливіші впроваджені законодавчі та підзаконні акти щодо реалізації державної політики в сфері захисту прав дітей, які на сьогодні є чинними та визначають діяльність органів державної влади, можна розглянути у наступній таблиці (табл.1).

Таблиця 1

Законодавчі та підзаконні акти щодо реалізації державної політики в сфері захисту прав дітей

<i>Нормативно-правові акти</i>	<i>Сфера регулювання державної соціальної політики щодо захисту прав дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування</i>
Сімейний кодекс України [23]	Визначено права та обов'язки батьків щодо дітей, підстави та правові наслідки для позбавлення батьківських прав, відібрання без позбавлення, ведення обліку дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, форми влаштування дітей зазначеної категорії-піклування: усиновлення, опіка, піклування, прийомна сім'я, дитячий будинок сімейного типу, патронат.

<i>Нормативно-правові акти</i>	<i>Сфера регулювання державної соціальної політики щодо захисту прав дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування</i>
Цивільний кодекс України [24]	Визначено повноваження органів опіки та піклування, особливості встановлення опіки, права та обов'язки опікунів, піклувальників.
Закон України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування» [8]	Визначено основні засади державної політики України щодо дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та осіб з їх числа віком до 23 років, поняття та терміни, правовий статус дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування тощо.
Закон України «Про охорону дитинства» [6]	Визначає основні поняття та терміни, встановлює охорону дитинства як пріоритет для забезпечення національної безпеки України, регулює питання організації охорони дитинства, визначає основні права та свободи дітей.
Закон України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей» [13]	Встановлює правові основи діяльності служб у справах дітей та установ, які здійснюють повноваження щодо соціального захисту дітей.
Закон України «Про соціальні послуги» [9]	Визначає правові основи щодо надання соціальних послуг сім'ям та дітям, які перебувають, перебували або мають ризик опинитись у майбутньому у складних життєвих обставинах.
Закон України «Про Загальнодержавну програму «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2016 року» [10]	Визначає основні завдання соціального забезпечення та підтримки сімей та дітей, запобігання соціальному сирітству, основні завдання соціального захисту таких дітей тощо.
Постанова Верховної Ради Української Радянської Соціалістичної Республіки «Про ратифікацію Конвенції про права дитини» [16]	Визначено основні права дітей, встановлено право дітей, позбавлених сімейного оточення на особливий захист і допомогу з боку держави, визнано пріоритетом забезпечення найкращих інтересів дитини, запроваджено Комітет про правах дитини та визначено його функції.
Постанова Кабінету Міністрів України «Питання діяльності органів опіки та піклування, пов'язаної із захистом прав дитини» [11]	Визначає механізм провадження діяльності щодо захисту прав дітей.
Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку провадження діяльності з усиновлення та здійснення нагляду за дотриманням прав усиновлених дітей» [12]	Визначає механізм провадження діяльності з питань усиновлення, ведення обліку дітей, які можуть бути усиновлені, контролю за умовами проживання та виховання усиновлених дітей.
Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про прийомну сім'ю» [25]	Визначає механізм створення прийомних сімей та влаштування до них дітей – сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, контролю за умовами проживання та виховання прийомних дітей.
Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про дитячий будинок сімейного типу» [26]	Визначає механізм створення дитячих будинків сімейного типу та влаштування до них дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, контролю за умовами проживання та виховання дітей-вихованців.
Постанова Кабінету Міністрів України «Про забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах» [27]	Визначає порядок взаємодії органів державної влади та інших організацій щодо соціального захисту дітей, які опинились в складних життєвих обставинах.
Постанова Кабінету Міністрів України «Про поліпшення виховання, навчання, соціального захисту та матеріального забезпечення дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування» [7]	Встановлює право дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, на медичне обслуговування, безкоштовний проїзд, відвідування культурних заходів, матеріальне та технічне забезпечення, безкоштовне харчування тощо.

Джерело : узагальнено автором за даними : [7-27]

Як бачимо чинні законодавчі та нормативно-правові акти щодо захисту прав дітей спрямовані на забезпечення прав дітей, захист з боку держави, забезпечення їх найкращих інтересів, та включають в себе визнання пріоритету сімейних форм виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, оскільки саме вони забезпечують дітям стабільність, безпеку та умови, максимально наближені до життя в сім'ї.

Вчені М. Кравченко та К. Міщенко умовно виділили 6 етапів формування державної соціальної політики у сфері захисту прав дітей за період з 1991 р. по 2016 р. Проаналізувавши подальші зміни та розвиток державного регулювання сфери захисту прав дітей в Україні становлення державної політики в зазначеній сфері можна узагальнити наступним чином (табл. 2).

Таблиця 2

Етапи формування державної соціальної політики у сфері захисту прав дітей

<i>Етап</i>	<i>Короткий огляд</i>
I етап	Україна ратифікує Конвенцію ООН про права дитини. Створені центри соціальних служб, основним завданням яких було надання соціальних послуг молоді, яка потребувала допомоги. Затвердження постанови КМУ від 05.04.1994 №226 [7].
II етап	Створено Міністерство у справах сім'ї та молоді. З'являються державні соціальні програми, покликані поліпшити стан захисту прав дітей (Національна програма «Діти України» на період 1996-2000 років тощо) (етап охоплює період 1996 – 2000 рр.).
III етап	Визначення охорони дитинства як пріоритету у державній політиці країни (Закон України від 26.04.2001 № 2402-III [6]). Затвердження Сімейного кодексу України, яким визначено основні форми влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, підстави позбавлення батьківських прав тощо. Ухвалення Законів України від 13.01.2005 № 2342-IV [8] та від 17.01.2019 № 2671-VIII [9]. До служб у справах неповнолітніх від управлінь освіти передано питання опіки та піклування. Утворюється Державний департамент з усиновлення та захисту прав дитини.) (етап охоплює період 2001 – 2005 рр.).
IV етап	Статус органу уряду набуває Державний департамент з усиновлення та захисту прав дитини. Україна ратифікує Конвенцію про юрисдикцію, право, що застосовується, визнання, виконання та співробітництво щодо батьківської відповідальності та заходів захисту дітей, вчиненої 19.10.1996 року в м. Гаазі, та Європейську конвенцію про визнання та виконання рішень стосовно опіки над дітьми та про поновлення опіки над дітьми. Прийняття Державної цільової соціальної програми щодо проведення реформи інституційних форм влаштування для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. З'являється новий вид державного соціального забезпечення – «гроші ходять за дитиною». Прийняття Закону України від 05.03.2009 № 1065-VI [10], що впливає на загальне становлення системи державної соціальної політики в сфері захисту прав дітей. (етап охоплює період 2006 – 2010 рр.).
V етап	Видання указу Президента України «Про Уповноваженого Президента України з прав дитини», основним завданням якого постає забезпечення конституційних прав дітей та додержання міжнародних зобов'язань, прийнятих Україною в сфері захисту прав дітей. Створюється Департамент сім'ї та дітей у складі Міністерства соціальної політики України, до повноважень якого передано питання захисту прав дітей. (етап охоплює період 2011 – 2015 рр.).
VI етап	Триває подальший процес формування та вдосконалення державної політики у сфері захисту прав і інтересів дітей. У 2020 р. створюється Національна соціальна сервісна служба України – центральний орган виконавчої влади, діяльність якого спрямовується на реалізацію державної соціальної політики та здійснення відповідного контролю за захистом прав дітей. У 2023 р. – створення Державної служби у справах дітей, до повноважень якої входить реалізація державної соціальної політики в сфері захисту прав дітей, соціальної роботи з сім'ями, підтримка та розвиток усиновлення та інших сімейних форм виховання. Особливістю шостого етапу формування державної політики у сфері захисту прав дітей є розроблення та реалізація заходів щодо захисту прав дітей в умовах ведення на частині території України військових дій у 2014 р. та в умовах запровадження військового стану, зумовленого початком повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну у 2022 р. У 2023 р. у складі Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради з прав людини відкрито Центр захисту прав дитини, який представляє собою «ресурсний центр» для органів державної влади, установ та організацій, дотичних у своїй діяльності до питань захисту прав та інтересів дітей в умовах військового стану, зокрема до питань депортації та незаконного переміщення дітей на територію країни-агресора (етап охоплює період 2016 – 2024 рр.).

Джерело : складено автором за даними [6-10].

Отже, формування державної соціальної політики у сфері захисту прав дітей в Україні пройшло через кілька ключових етапів, кожен з яких був обумовлений соціально-економічними та політичними змінами в державі. У зв'язку з війною на сході України, а пізніше повномасштабним вторгненням РФ на територію України, держава змушена адаптувати свою соціальну політику для захисту прав дітей, постраждалих від військових дій. На сьогодні державна соціальна політика в сфері захисту прав дітей спрямована на подальше зменшення кількості дітей у закладах інституційного догляду, популяризацію та розвиток сімейних форм виховання та впровадження кращих соціальних стандартів.

Провівши аналіз нормативно-правових актів які регулюють сферу захисту прав дітей, слід виокремити основні засади державної політики щодо соціального захисту дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, а також з їх числа віком до 23 років осіб є:

- реалізація права дитини на виховання в сімейному оточенні;
- сприяння усиновленню дітей як найкращої форми влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також іншим формам сімейного влаштування відповідно до принципу пріоритетності;
- захист майнових та житлових прав дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування;
- створення умов для належного фізичного та розумового розвитку дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, їх підготовка до самостійного життя після досягнення повноліття;
- психологічна, медична та педагогічна допомога дітям;
- забезпечення профорієнтації дітей та допомога у працевлаштуванні;
- належне матеріально-технічне забезпечення незалежно від форми влаштування
- доступ до безоплатної правової допомоги. [6, 8, 9, 11, 12].

Порядок діяльності органами опіки та піклування діяльності щодо захисту прав дітей та порядок провадження діяльності з усиновлення затверджені постановами Кабінету Міністрів України від 24.09.2008 № 866 [11] та від 08.10.2008 № 905 [12]. Ці нормативно-правові акти є основоположними у прийнятті будь-яких рішень місцевими органами влади щодо кожного конкретного випадку виявлення дитини, яка залишилась без батьківського піклування.

Служби у справах дітей та сім'ї є органами державної влади, на які безпосередньо покладено відповідальність за ведення справ та координацію діяльності щодо захисту прав дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Основні завдання служб у справах дітей та сім'ї передбачені законом України від 24.01.1995 № 20/95-ВР [13]. Зокрема, до головних повноважень служб у справах дітей та сім'ї слід віднести:

- розробка та здійснення заходів щодо захисту законних прав та інтересів дітей;
- координація діяльності державних органів різного рівня та інших установ та організацій з питань захисту прав дітей;
- вирішення питань щодо призначення опіки, піклування, усиновлення, створення прийомних сімей, дитячих будинків сімейного типу та влаштування до них дітей, влаштування дітей під патронат та іншого тимчасового влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування;
- здійснення контролю за умовами проживання та виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, усиновлених дітей;
- облік та ведення відповідної статистики;
- популяризація сімейних форм виховання серед населення;
- представництво інтересів дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування під час слідчих дій, розгляду справ в судах тощо.

Передбачені законодавством України основні принципи, засади та завдання державної політики у сфері захисту прав дітей стали основою для визначення діяльності щодо захисту прав дітей, які перебувають на окупованих територіях, та які постраждали внаслідок воєнних

дій та збройних конфліктів. У 2017 р. прийнято постанову Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку надання статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів» [28], якою визначено механізм надання зазначеного статусу. У 2022 р. Кабінетом Міністрів України прийнято постанову «Про утворення Координаційного штабу з питань захисту прав дитини в умовах воєнного стану», який виступає як консультативний дорадчий орган тимчасовим консультативно-дорадчим орган Кабінету Міністрів України, який координує діяльність органів виконавчої влади різних рівнів та інших державних органів щодо захисту прав дитини в період війни [29].

Як бачимо, законодавство України детально описує порядок діяльності органів державної влади щодо захисту прав та інтересів дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Але на сьогодні все більше привертає увагу проблема взаємодії під час конкретного випадку виявлення дитини, яка залишилась без батьківського піклування, органів державної влади та інших організацій, діяльність яких пов'язана із захистом прав дітей. Це проявляється у порушенні термінів встановлення юридичного статусу дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування, перевищення строків перебування таких дітей у центрах соціально-психологічної реабілітації, несвоєчасному медичному обстеженні дітей, відмові у працевлаштуванні таких дітей за запитом місцевих органів влади та інше. Рішенням зазначеної проблеми є запровадження інтегрованого підходу до діяльності із захисту прав дітей та надання соціальних послуг.

На сьогодні вже існують певні напрацювання щодо впровадження такого підходу в Україні, що дають підстави вважати такий підхід найдієвішим у діяльності щодо захисту прав дитини. Проект «Спільно. Соціальні послуги для сім'ї у громаді», який був реалізований Українською мережею за права дитини спільно з Дитячим фондом ООН, став першим у запровадженні такого інтегрованого підходу. Основну увагу під час реалізації проекту було зосереджено на профілактиці складних життєвих обставин, раннього виявлення дітей та сімей, які потребують допомоги, забезпечення сімей з дітьми соціальними послугами в залежності від їхніх потреб, влаштування дітей, які виховувались в інституційних закладах, в сімейні форми влаштування. До співпраці були залучені всі органи влади та організації, дотичні тим чи іншим чином до діяльності із захисту прав дітей [30].

Таким чином, на підставі аналізу нормативно-правової бази, розробленої та впровадженої в Україні у сфері захисту прав дітей, можна зробити висновок про те, що реалізація державної політики у сфері соціального захисту прав дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, на сьогодні є одним із основних напрямків та завдань політики держави. З метою успішної реалізації введених ініціатив та ефективного впровадження законодавства щодо захисту прав дітей пріоритетним постає питання взаємодії всіх суб'єктів, які в тій чи іншій мірі відповідають за захист прав дітей, а саме формування чітких та зрозумілих для них правил при кожному випадку виявлення та реагування на загрози життю та здоров'ю дітей, складні життєві обставини, виявлення дітей, які залишились без батьківського піклування тощо.

Список використаних джерел

1. Медяник В.А. Поняття державної соціальної політики: адміністративно-правовий аспект. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 3. URL : http://www.lsej.org.ua/3_2020/130.pdf.
2. Соціальна політика : навч. посібник / за заг. ред. В.М. Пічі та Я.Б. Турчин. Львів : Новий світ, 2018. 318 с.
3. Белова І.М., Семенишена Н.В. Суть, основні напрями та функції соціального захисту населення. *Подільський вісник: сільське господарство, техніка, економіка*. 2021. № 34. С. 92-107.
4. Чорна М. Сутність права громадян на соціальний захист. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 4. Стор. 151-156.

5. Сучасні підходи до впровадження інтегрованих соціальних послуг на рівні громад. *UNICEF*. URL : https://www.unicef.org/ukraine/media/36691/file/Unicef_Integrated%20social%20services.pdf
6. Про охорону дитинства : Закон України від 26.04.2001 № 2402-III. Відомості Верховної Ради України, 2001, № 30, ст.142.
7. Про поліпшення виховання, навчання, соціального захисту та матеріального забезпечення дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування : Постанова Кабінету Міністрів України від 05.04.1994 №226. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/226-94-%D0%BF#Text>
8. Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування : Закон України від 13.01.2005 № 2342-IV. Відомості Верховної Ради України, 2005, № 6, ст.147.
9. Про соціальні послуги : Закон України від 17.01.2019 № 2671-VIII. Відомості Верховної Ради, 2019, № 18, ст.73.
10. Про Загальнодержавну програму «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2016 року : Закон України від 05.03.2009 № 1065-VI. Відомості Верховної Ради України, 2009, N 29, ст.395.
11. Питання діяльності органів опіки та піклування, пов'язаної із захистом прав дитини : Постанова Кабінету Міністрів України від 24.09.2008 №866. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/866-2008-%D0%BF#Text>
12. Про затвердження Порядку провадження діяльності з усиновлення та здійснення нагляду за дотриманням прав усиновлених дітей : Постанова Кабінету Міністрів України від 08.10.2008 №905. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/905-2008-%D0%BF#Text>
13. Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей: Закон України від 24.01.1995 № 20/95-ВР. Відомості Верховної Ради України, 1995, № 6, ст. 35.
14. Стариченко А. Органи і служби в справах дітей у системі органів публічного адміністрування: питання правосуб'єктності. *Право.ua*. 2020. № 3, С. 89-94.
15. Соціальний захист сиріт в Україні : монографія / В. Я. Брич, С. М. Миколук. Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 200 с.
16. Про ратифікацію Конвенції про права дитини: Постанова Верховної Ради Української Радянської Соціалістичної Республіки від 27.02.1991 № 789-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/789-12#Text>
17. Конвенція про права дитини. Офіційний переклад Конвенції надісланий листом МЗС № 72/14-612-138441 від 16.11.2023. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text
18. Правовий захист прав дітей та підлітків і безпечний інформаційний простір : навч. посіб. / В. М. Стешенко. 2-ге вид., змінене. Харків : Право, 2019. 392 с.
19. Пліско Є., Тіщенко В. Аналіз сучасного стану соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*. 2022. Том 2. № 17. С. 42–51.
20. Волинець Л. Про дітей, яких лелеки приносять державі: нотатки несторонніх. Київ: Софія-А, 2017. 239 с.
21. Павленко Ю. Захист прав дитини: підсумки першого року діяльності Уповноваженого Президента України з прав дитини Юрія Павленка (серпень 2011-серпень 2012). Аналітичний звіт за результатами дослідження у межах проекту «Права дітей в Україні: реалії та виклики після 20 років незалежності» / Адміністрація Президента України, Уповноважений Президента України з прав дитини. 2012, 159 с.
22. Красицька Л. Проблеми здійснення та захисту особистих та майнових прав батьків і дітей: монографія. К.: Видавництво Ліра-К, 2014. 628 с.
23. Сімейний кодекс України: Закон України від 10.01.2002 № 2947-III. Відомості Верховної Ради України, 2002, № 21-22, ст.135

24. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. Відомості Верховної Ради України, 2003, № 40-44, ст.356

25. Про затвердження Положення про прийомну сім'ю: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.04.2002 № 565. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/565-2002-%D0%BF#Text>

26. Про затвердження Положення про дитячий будинок сімейного типу: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.04.2002 № 564. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/564-2002-%D0%BF#Text>

27. Про забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах: Постанова Кабінету Міністрів України від 01.06.2020 № 585. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/585-2020-%D0%BF#Text>

28. Про затвердження Порядку надання статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів: Постанова Кабінету Міністрів України від 05.04.2017 № 268. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/268-2017-%D0%BF#Text>

29. Про утворення Координаційного штабу з питань захисту прав дитини в умовах воєнного стану : Постанова Кабінету Міністрів України від 17.03.2022 №302. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/302-2022-%D0%BF#Text>

30. Українська мережа за права дитини. *Проект СПІЛЬНО. Соціальні послуги – новий етап II фази проекту.* URL: <https://childrights.org.ua/projects/proekt-spilno-ii-faza-proyektu/>

Робота виконана під науковим керівництвом канд. наук з держ. упр., доцента
ДИННИК І. П.

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ДЕРЖАВНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ ТА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

**ЯКИМОВИЧ К., 2 курс ІВК ДТЕУ,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
освітня програма «Публічне управління та адміністрування»**

У статті проаналізовано міжнародні здобутки у сфері формування та реалізації державної антикорупційної політики. Проведено порівняння основних механізмів запобігання та протидії корупції в окремих зарубіжних країнах, які є лідерами рейтингу Transparency International. Теоретично обґрунтовано, що позитивний зарубіжний досвід запобігання та протидії корупції становить практичний інтерес для України і може бути використаним при формуванні державної антикорупційної політики в нашій державі.

The article analyzes international achievements in the field of formation and implementation of state anti-corruption policy. The main mechanisms for preventing and combating corruption have been updated in the neighboring countries that are leaders in the Transparency International ranking. It is theoretically assumed that the positive past experience of corruption prevention and prevention is of practical interest for Ukraine and can be exploited in the formation of the state anti-corruption policy in our country.

В умовах воєнного стану ефективність реалізації державної антикорупційної політики особливо важлива, оскільки під час кризових ситуацій зростає ризик корупційних проявів. В умовах війни державні ресурси та міжнародна допомога є критично важливими для підтримки обороноздатності країни, соціального забезпечення населення та відновлення інфраструктури.